

Nowa Wieś_3
Karta wywiadu etnograficznego

Metryczka miejscowości		
Powiat	czarnkowsko-trzcianecki	
Gmina	Trzcianka	
Miejscowość	Nowa Wieś	

Metryczka wywiadu			
Data realizacji	3.06.2013 r.	Miejsce wykonania	dom informatorów
Czas trwania	1:32:43	Forma i wielkość	nagranie audio; 21,6MB
Przeprowadzający	M.S.	Komentarz	brak

Metryczka informatorów				
Kod	Płeć (K/M)	Wiek	Funkcja społeczna	Komentarz
047_TRZ_NW	M	57 lat	były sołtys Nowej Wsi	
048_TRZ_NW	K	brak informacji		żona informatora

Informacje etnograficzne	
Tematyka	Pozyskane informacje (ew. cytaty)
I. Toponomastyka i etnonimy	
Nazwy miejscowości (historyczne; zwyczajowe)	047_TRZ_NW: Kiedyś, pamiętam jak mówili, że jak tu jadą to do Neudorfu jadą, przeważnie ludzie z Trzcianki. Może to jakaś poniemiecka nazwa, słyszałem, że taka wersja niemiecka chodziła.
Nazwy lokalne (przysiółków, części wsi, pól, łąk, pojedynczych gospodarstw)	047_TRZ_NW: Nie słyszałem, no Wybudowania: 1, 2, 3 – bo mamy wybudowania pod napięciem, wybudowania tu [gdzie mieszka sołtys – przyp. bad.] i na Rudce jeszcze, bo to jest sołectwo Nowa Wieś i Rudka – taka mała wieś kilometr za nami. Wybudowania są numerowane tak przez mieszkańców.
Nazwy topograficzne (cieków wodnych, stawów, wzniesień, obszarów leśnych, toń wodnych, uroczysk)	047: Mamy strumyk, polne kanały, ale nie słychać było, żeby miały jakieś nazwy. 047: Słyszałem, że jedna droga, która prowadzi do Radosiewa – to jak to ludzie mówią – Wiśniowa? Alejka wiśniowa? Ale nie wiem. Coś mi się tak kojarzy, droga wiśniowa,. bo tam same wiśnie rosną. RUDKA Rudka jest przysiółkiem Nowej Wsi.
Nazwy pojedynczych obiektów przyrody żywej i nieożywionej (pojedynczych drzew i głązów narzutowych)	Brak informacji.
Endonimy (nazwy własne grup lokalnych i regionalnych)	047_TRZ_NW: Nie.
Egzonimy (nazwy zewnętrzne grup lokalnych i regionalnych)	047_TRZ_NW: Nie.
II. Folklor dawny i inne zjawiska kulturowe	
Podania (opowieści) o wydarzeniach lokalnych	047_TRZ_NW: Ja nie słyszałem.

Tradycyjne obrzędy (także te związane z tradycjami religijnymi) doroczne

1	<p>św. Andrzeja (Andrzejki)/św. Katarzyny (Katarzynki)</p>	<p><i>Czy obchodzi się dzień św. Andrzeja?</i></p> <p>047: Pierwsze słyszę, nie obchodzimy czegoś takiego</p> <p><i>Bo często w szkołach np. andrzejki się robi...</i></p> <p>047: No andrzejki, jak powiedzmy była szkoła [zlikwidowana ok. 2 lat temu – M.S.] to wiem, że zawsze były organizowane andrzejki, jakieś lanie wosku zawsze tam było przygotowywane.</p>
2	<p>św. Marcina/11 listopada</p>	<p><i>Czy Marcina się obchodzi, to takie trochę poznańskie święto, ale może?</i></p> <p>047: Kupuje się rogale.</p> <p><i>A czy nie ma tradycji pieczenia tych rogali?</i></p> <p>047: No u mnie akurat nie, ale zazwyczaj kupowane są. Kupowaliśmy i kupujemy marcińskie z makiem, staramy się od pana Motyla z Trzcianki i ma typowe poznańskie korzenie, i rogale też.</p> <p><i>A czy jakieś spotkania rodzinne w ten dzień?</i></p> <p>047: Nie, raczej nie. Jeżeli dzieciaki przyjadą, to wiadomo.</p>
3	<p>Adwent</p>	<p><i>Czy np. roraty są organizowane?</i></p> <p>048: To znaczy jak ksiądz Adam był, to były.</p> <p>047: Wszystko zależy od księdza, bo zmienił się ksiądz.</p> <p>048: Ten ma więcej obowiązków i nie było w tym roku, tam raz kiedyś chyba.</p> <p><i>A to poranne czy wieczorne?</i></p> <p>048: Porannych nie! Tylko wieczorne.</p> <p><i>Dzieciaki chodzą z tymi lampionami?</i></p> <p>048: Mhm, tak.</p> <p><i>Ale to zanika tak?</i></p> <p>048: No mówię, w tym roku nic nie było.</p>
4	<p>św. Mikołaja (Mikołajki)</p>	<p><i>Obchodzi się świętego Mikołaja w domu?</i></p> <p>048: Z dziećmi w domu, w przedszkolu, w szkole, ale tak w domach, to nie raczej.</p> <p><i>A nie czekało się na Mikołaja, nie wystawiało się butów w domu?</i></p> <p>048: No było.</p> <p>047: Ale to zanika wszystko. No jak się ma dzieciaka 14-15 lat to już rozumny, nie?</p>

		<p>048: To już nie wierzy za bardzo w Mikołaja.</p> <p>047: To mówi, daj tata 5 dych i sprawa załatwiona. No ale jak były mniejsze to wiadomo, że buty wystawiały, nie?</p> <p><i>A z tymi butami coś trzeba było robić?</i></p> <p>047: Raczej nie, tyle żeby były wystawione pod łóżko, czy tam koło łóżka i to wszystko.</p> <p><i>Nie czyściło się specjalnie?</i></p> <p>047, 048: No!</p>
5	Wigilia	<p>048: Wigilię? No tak rodzinnie, zawsze to jedno nakrycie wolne.</p> <p>047: Staramy się, żeby zawsze dzieciaki były z nami, nie?</p> <p>048: Tych dań, żeby było więcej.</p> <p><i>Czy jest 12 potraw?</i></p> <p>047: Ja sama to nie daję rady 12, ale staram się żeby było więcej. I tak nie wszystko chcą jeść.</p> <p><i>No tak, bo potrawy są postne na Wigilię?</i></p> <p>048: Tak, mhm.</p> <p><i>I jakie to są potrawy?</i></p> <p>048: To jest ryba, kluski z makiem (nie chcą jeść), pierogi.</p> <p>047: Przede wszystkim zupa owocowa.</p> <p>048: Tak, tak, bo moja mama zawsze robi z suszu z makaronem. Mąż mówi, że u nich zawsze była zupa rybna, u mnie nigdy mama nie gotowała. Ale my z siostrą jak słyszeliśmy o głowach rybnych, to wołałyśmy nie patrzeć.</p> <p><i>A te pierogi z czym się robi?</i></p> <p>048: Z kapustą i grzybami.</p> <p><i>A jak wygląda taka kolacja, tak po kolei?</i></p> <p>048: Ubiera się choinkę.</p> <p><i>Kiedy?</i></p> <p>048: No w wigilię właśnie.</p> <p><i>Czy czeka się z wigilią na jakiś konkretny moment?</i></p> <p>047: Tak, na pierwszą gwiazdkę. Patrzymy, szukamy, czekamy na dzieci, jest pierwsza gwiazda, to zaczynamy. Przeczyta się jakiś fragment pisma świętego i łamiemy się opłatkiem, i odbywa się kolacja.</p> <p><i>A jest jeszcze taki zwyczaj, że kładzie się coś pod obrus?</i></p> <p>047: No oczywiście! Siano też kładziemy, do sąsiada idę po siano. No nie jest to snopek, ale parę tam powiedzmy tych źdźbeł. Tak jak się słyszy na wiosce, to przeważnie w każdym</p>

		<p>domu to siano jest tam kładzione. Jak nie pod obrusem, to pod stołem.</p> <p><i>A jak się mówi, kto daje prezenty?</i></p> <p>048: No Gwiazdor, nie?</p> <p><i>A choinka żywa, rozumiem?</i></p> <p>047: Nie, my mamy sztuczną.</p> <p>048: No bo się sypie szybko.</p> <p><i>A do kiedy stoi?</i></p> <p>048: Po Trzech Królach rozbieramy.</p> <p><i>Pytam bo niektórzy do Gromnicznej trzymają...</i></p> <p>047: Nie... myślę, że za długo. Przeważnie do Trzech Króli, chyba, że ksiądz po kolędzie chodzi później, to jeszcze można trzymać.</p> <p>048: Ale teraz szybko chodzi, tak że zaraz po świętach.</p>
6	Pierwsze i Drugie Święto Bożego Narodzenia	<p>048: Zazwyczaj pierwsze święto to jest w domu.</p> <p>047: Ale my to w ogóle w domu.</p> <p><i>A czy gdzieś do rodziny się jeździ?</i></p> <p>047: Ale to dopiero w drugie święto, w pierwsze w domu, to rodzina powinna być przy stole rodzinnym, a drugie to już mówią, że jest to zezwolenie i mogą tam jechać.</p> <p>048: Ale to też się zmienia, bo jak rodzice żyją, to jest inaczej, a jak później ich nie ma, to też jest inaczej, bo do rodziców zawsze ciągną dzieci.</p>
7	Sylwester/Nowy Rok	<p><i>Jak się spędza Sylwestra, organizuje się jakąś zabawę?</i></p> <p>047: No w tym roku była, mieliśmy zabawę karnawałową i sylwestrową.</p> <p><i>A kto to organizuje?</i></p> <p>047: Rada sołecka.</p> <p><i>To jest dla wszystkich mieszkańców?</i></p> <p>047: To znaczy, pod zamknięciem, ale chętnych jest – kto chce zapisuje się, wpłaca i powiedzmy...</p> <p>048: Nie ma tak, że bilety sprzedawane.</p> <p><i>A gdzie się odbywa ta zabawa?</i></p> <p>047: Mamy salę, którą właśnie chcemy remontować trochę.</p> <p><i>A czy przetrwały jakieś zwyczaje sylwestrowe? Czy składają sobie ludzie życzenia?</i></p> <p>047: No o północy, całują się też, no!</p> <p><i>A wśród sąsiadów?</i></p>

		<p>048: No podtrzymuje się to, chodzi się. (...) Tak się wiara schodzi w jedno miejsce w parku, nie?</p> <p>047: Zazwyczaj koło stawu, tam koło remizy. A jak był Sylwester w zeszłym roku to pod salą – tam siebieśmy strzelali.</p> <p><i>A czy jakieś kawały się robi?</i></p> <p>048: A to kiedyś!</p> <p>047: To kiedyś bramy wystawiali, furtki. To jeszcze byłem mały, w Trzciance mieszkaliśmy. Ojciec zawsze przypominał: „wystawcie bramkę i furtkę, żebyście nie musieli szukać”. No, ale jak to zwykle my – zapomnieliśmy albo nie było czasu. No i faktycznie z dwa razy pod rząd żeśmy nie wystawili i później lataliśmy z bratem i szukaliśmy furtki. (...) Jak na pole wynieśli, tam wikliny pełno, to żeśmy potem szukali w tych wiklinach, w tym wszystkim. Trzeba było szukać, bo potem trzeba było nowe robić, jak nie znalazłeś. Ale to dawno, w tej chwili to jest zanikające, raczej nie słyszy się. [tutaj pojawia się problem – żona sołtysa nie jest jednak pewna czy wystawianie furtek było na Sylwestra czy gdzieś bliżej postu – przyp. bad.]</p>
8	Trzech Króli	<p>047: To chodzą dzieciaki, śpiewają kolędy.</p> <p>048: Ja jak byłem mała, to też chodziłam.</p> <p>047: Ja nie miałem głosu, to nie śpiewałem.</p> <p><i>A oni jacyś poprzebierani?</i></p> <p>047: Trochę się poprzebierają, jakieś cukierki dostaną.</p> <p>048: Diabeł jest zawsze i ten.</p> <p>047: Chociaż teraz już nie chcą cukierków tylko kasę wołą.</p> <p><i>Ale to tylko dzieci, tak?</i></p> <p>048, 047: Dzieci!</p> <p><i>A za co się przebierają?</i></p> <p>048: Za trzech króli, jest Matka z Dzieciątkiem, diabeł jakiś, no.</p> <p>047: Dzieciaki same się szykują, przebierają i no.</p> <p>(048: No ostatnio, to też dzieciaki na 1 listopada chodzą, jak to ten... „cukierek albo psikus”, ale to teraz.</p>
9	Kolędnicy	Brak informacji
10	MB Gromnicznej	<p><i>Czy ludzie chodzą cały czas na Gromniczną do kościoła?</i></p> <p>048: Tak, to jest cały czas. Zawsze jest msza i z gromnicą się idzie.</p> <p><i>I ksiądz święci tę gromnicę?</i></p>

		<p>048: Tak. Zawsze jest o 18. czy o 17. msza.</p> <p><i>A co się dzieje z tą gromnicą potem?</i></p> <p>048: Przynosi się do domu, gasi się i na następny rok znowu się zapala.</p> <p><i>A dlaczego „gromnica” – skąd taka nazwa?</i> [cisza – przyp. bad.] <i>Bo mówiło się kiedyś, żeby w czasie burzy ją w okno wstawić...</i></p> <p>048: A! no tak! Ale to kiedyś, żeby piorun nie trafił, przed burzą i przed wichurą, żeby chroniła domostwo!</p> <p>047: To czemu u nas na oknie nie leży?</p> <p>048: Bo ja tam się burzy nie boję!</p>
11	Karnawał, tłusty czwartek, koniec karnawału	<p>048: Sporadycznie w świetlicy Caritas, kiedyś to było więcej.</p> <p>047: No oczywiście! W tym roku była, bo później robiła ta, z J. ... P., no. To było w Walentynki, jeśli się nie mylę.</p> <p><i>A może coś na ostatki? Bo tak zawsze huczniej przed tym postem, ostatni dzień karnawału?</i></p> <p>047: Tu u nas raczej nie było organizowane, po prostu mówię. No na pewno w karnawale była robiona zabawa w tym stylu, że kto chce, zapisywał się.</p> <p><i>A tłusty czwartek państwo obchodzą?</i></p> <p>048: Tak.</p> <p>047: Pieczemy pączki.</p> <p>048: Ja piekę, wszyscy mówią, że dobre. Dlatego nie tylko w tłusty czwartek, ale w tłusty czwartek zawsze.</p> <p>047: Nie kupujemy, tylko pieczemy.</p> <p>048: Pączki, pączki, też umiem chrusty, ale jakoś tak woła pączki.</p> <p><i>Czy gdzieś się w odwiedziny chodzi?</i></p> <p>048: Nie, nie.</p> <p>047: Najwyżej jak dzieci przyjadą to coś zabiorą. Powiedzmy, zjemy dwa pączki i to wszystko, bo reszta zabrane. (...)</p> <p>048: Kiedyś na sali też były występy dzieci, a potem była zabawa.</p>
12	Topienie Marzanny	<p><i>Czy topi się we wsi marzannę? Np. z dziećmi w szkole?</i></p> <p>048: Dzieci w szkole zawsze, co roku! Tu była szkoła.</p> <p>047: Dopóki była szkoła to było, dokładnie.</p> <p>048: Ostatnio to chodzili palić tam pod las na boisko, bo niby nie wolno wrzucać do wody i zanieczyszczać. Ale jak ja byłam w szkole, to co roku było topienie marzanny.</p>

13	Środa Popielcowa	<p><i>Czy tutaj w kościele odbywa się msza?</i></p> <p>048: Jest, jest zawsze.</p> <p><i>Czy przestrzegają Państwo ścisłego postu?</i></p> <p>047, 050: Staramy się.</p> <p><i>A jakie potrawy postne się je?</i></p> <p>048: No co? Ryba, śledzie, zależy.</p> <p>047: Przeważnie ryby, ale raczej śledzia, bo to na szybko można zrobić, ze śmietaną, z cebulą, cyk, zrobione na obiad z ziemniakami.</p> <p>048: No ale z gzikiem [ziemniaki] też mama jeszcze robiła, po poznańsku!</p>
14	Śródpoście	<p>048: Mi mama nigdy nie pozwalała głośno muzyki puszczać. Nie wolno było czasem włączyć adapteru, ani nic dawniej.</p> <p>047: Żadnych zabaw nie wolno urządzać, to jest zakazane.</p> <p>048: Teraz to są słuchawki i moje dzieci sobie słuchają, ale ja nie mogłam słuchać muzyki.</p> <p>047: No bo nie miałaś słuchawek wtenczas! Jak byś miała, to też byś po cichu słuchała. (...)</p> <p>048: Moja mama czyściła garnki popiołem, ale to nie pamiętam, czy to było akurat na ten post.</p>
15	Niedziela Palmowa	<p><i>Czy chodzi się z palmami do kościoła?</i></p> <p>047, 048: Tak.</p> <p><i>Każda rodzina robi swoją?</i></p> <p>047: Tak, jeżeli są rozkwitnięte, to staramy się zerwać.</p> <p>048: Takie te kotki, przystroić czymś i z tym się idzie, a na przykład jak w tym roku było ten [śnieg do połowy kwietnia – przyp. bad.], to ja szłam z taką kupną.</p> <p><i>Co się z takimi palmami potem robi?</i></p> <p>048: Świecone, mhm. I kupną do szafy, a taką to nie. Ja też nie jem, a wiem, że niektórzy jedzą te kotki.</p> <p><i>Tak? A to dlaczego?</i></p> <p>048: Żeby nie chorować. Ja słyszałam, żeby zjeść tam jedną święconą – to jest dobrze. Żeby chroniły przed chorobami właśnie.</p> <p><i>Czyli nie robi się nic konkretnego już później z tymi baziami, one stoją sobie gdzieś, tak?</i></p> <p>047: No stoją sobie w jakimś wazonie.</p> <p><i>A czy Nowa Wieś robi taką dużą wspólną palmę, która później stoi w kościele?</i></p>

		<p>048: Raz było chyba, ale nie ma takiej tradycji, żeby co roku była. Raz to chyba w świetlicy zrobili i w szkole mają chyba. Robią w szkole chyba te palmy, bo potem konkurs jest chyba w tym i wybierane są te najładniejsze. Jakies nagrody są.</p>
16	Triduum Paschalne	<p>WIELKI CZWARTEK</p> <p>048: To w czwartek to mycie nóg, nie? Jeszcze tam kiedyś było w kościele, nie?</p> <p>WIELKI PIĄTEK</p> <p>048: Ksiądz się kładł na ten, na posadzkę, krzyżem leżał przed ołtarzem, teraz już nie.</p> <p><i>A czy organizowane są adoracje w ten dzień? Buduje się grób?</i></p> <p>048: Tak, i z OSP zawsze trzymają straż. U nas, no, zależy o której jest nabożeństwo, to tak zawsze przed nabożeństwem, do 22.-23., zależy jak ludzie są w kościele.</p> <p>047: Tutaj też rodzinami adorują, wyznaczone są rodziny.</p> <p>048: Żeby zawsze ktoś był w kościele.</p>
17	Wielkanoc (święcenie koszyczka)/Niedziela Wielkanocna	<p>WIELKA SOBOTA</p> <p><i>Kto idzie poświęcić pokarmy?</i></p> <p>048: Raczej dzieci.</p> <p>047: Chociaż ostatnio byłem ja i widziałem, że dużą część święconek niosła rodzic plus dziecko.</p> <p>048: No przeważnie to te dzieciaki, bo mają radochę, przeważnie to jeszcze tam ten cukierek jest w święconce.</p> <p><i>Tu w tym kościele?</i></p> <p>047: Tak w tym kościele. (...) z Trzcianki ksiądz jest wyznaczony.</p> <p>048: I do Rudki też – pod krzyżem święci. Do kościoła przychodzą tutaj, ale tam jeździ święcić. I majowe też zawsze odprawiają sobie przy krzyżu.</p> <p><i>Co się znajduje w koszyku wielkanocnym?</i></p> <p>048: Kiełbasa, szynka, chrzan zawsze, masło – albo baranek, chleb, ciasto – czy sernika czy tam ten, wkłada babki, no jajka to wiadomo, sól, pieprz.</p> <p><i>Czy tym święconym jedzeniem się dzieli podczas śniadania na drugi dzień?</i></p> <p>048: Tak, na śniadanie. (...) praktycznie to całe śniadanie z tego koszyka wielkanocnego, nie? Ewentualnie coś tam jeszcze, jakąś kiełbasę się dogotuje.</p> <p><i>Jak to wygląda? Dzielicie się państwo tym na początku?</i></p> <p>047: Tak, dokładnie.</p> <p>048: Aha, i czasami się stukamy jajkami – czyje się zbije, czyje</p>

		<p>wytrzyma.</p> <p><i>A jakieś charakterystyczne potrawy się przygotowuje?</i></p> <p>047: Tylko i wyłącznie bigos [śmiech]. Nie, nie, żadnych artystycznych nie.</p> <p>048: Oni żurku nie chcą, mama gotowała zawsze żurek. Nieraz żeśmy się ze S. wymieniali, bo to trzeba kwas mieć zawsze świeży, S. dalej gotuje. Mama zawsze gotowała, na zakwasie. To trzeba mieć mąkę żytnią, robi się zakwas i musi stać. Ale nie może też za długo, trzeba zawsze robić nowy, świeży.</p> <p><i>Przychodził zajac? Jak to wyglądało?</i></p> <p>048: No gniazdka się robiło w ogrodzie, czy gdzieś.</p> <p><i>To dzieci sobie wybierały miejsca i robiły te gniazdka?</i></p> <p>048: Mhm, i mówiły, że tam gniazdo zrobione jest. Więc zajac wiedział.</p> <p>047: I w nocy leciał do gniazdka.</p> <p>048: A synowa robi tak, że sama chowa i muszą szukać. Ale zależy jaka pogoda, bo tak to w ogrodzie, a jak pada to chowa w mieszkaniu.</p> <p><i>Co przynosi zajac?</i></p> <p>048: Słodyczne, te jajeczka czekoladowe, czy zajaczki. Czekoladę.</p> <p>047: Teraz to też dzieciaki mają wszystko, to co my tym wnukom mamy kupić?</p>
18	Poniedziałek Wielkanocny	<p>047: Kiedyś się lali! Ale w tym roku było zimno, to co?</p> <p>048: Pod kościołem, to zawsze ktoś był.</p> <p>047: Jaką sikawkę ma i polewa, a później to już się nie wychodzi, bo jest masakra, aż strach.</p> <p>048: Ale ostatnio to też już przestali, zaczęli straszyć, że...</p> <p><i>A jak się to święto nazywa?</i></p> <p>048: Śmigus-dyngus.</p> <p><i>A czy była kiedyś taka tradycja, że przez wieś chodziła grupa chłopaków i smarowali sadzą dziewczęta?</i></p> <p>047: Nie, u nas nie. To jest, ja to powtarzam zawsze, jeżeli to jest poznańskie to jest, a tu są z różnych stron ludzie.</p> <p>048: Moi rodzice to byli z centralnej Polski, to jak żeśmy do nich jeździli, to mówili, że my z Zachodu.</p> <p>047: I jeszcze dodali „dzikiego”.</p>
19	Zielone Świątki	<p><i>Czy w Zielone Świątki coś się robi?</i></p> <p>048: No to zawsze stroimy! Przeważnie brzózką, nie? Się wkoło stroi, płoty, bramy, żeby było zielono. Przed kościołem zawsze brzózki się wkopuje, czy w kościele.</p>

20	Boże Ciało	<p><i>Czy jest tutaj organizowana procesja?</i></p> <p>048: Jest organizowana. Cztery ołtarze.</p> <p><i>A czy trasa jest stała?</i></p> <p>047: Nie, ksiądz wybiera i organizuje prace.</p> <p><i>I wtedy ołtarze są przy domach osób, które zostały wybrane?</i></p> <p>048: Tak. Jak był młody ksiądz to wtedy wybierał takie długie trasy, ale to nie każdy chce. To lepiej tu blisko kościoła. A za komuny to były tylko wkoło kościoła cztery ołtarze. Tylko, nie? Nie wychodziło się poza teren, a teraz już po wsi.</p> <p><i>Czym się ozdabia ołtarze?</i></p> <p>048: A ja wiem? Płótnem i robi się miejsce na hostię, świeczki, kwiaty, obraz, czy coś tam.</p> <p><i>I ludzie się na to po prostu zrzucają?</i></p> <p>047: Tak, my tu mieliśmy ołtarz na tym płocie, to my go robiliśmy...</p> <p>048: Ktoś stół weźmie, ktoś dywan przyniesie. Jeden przyniesie obrus, drugi coś tam.</p> <p>047: No i tak czterech sąsiadów robi jeden ołtarz.</p> <p>OKTAWA BOŻEGO CIAŁA</p> <p><i>A czy w oktawę też jest procesja?</i></p> <p>048: No, nieraz były, w tym roku nie. I wtedy wkoło kościoła.</p> <p><i>A czy robi się tak jak kiedyś wianki na zakończenie oktawy?</i></p> <p>048: Nie, wianki się robi jak poświęcenie ziół. A to nie wiem.</p> <p><i>A te brzoźki, co zazwyczaj też stoją przy tych ołtarzach procesyjnych...</i></p> <p>048: No właśnie! Zrywa się gałązki i kiedyś na pole się wynosiło, żeby nie powysychało.</p> <p>047: Żeby dobry urodzaj był.</p> <p>048: Ja to w ogródku zawsze wkładam. Z każdego ołtarza zawsze po gałązce zbieram i w ogródku wkopuję.</p>
21	św. Jana	<p>048: U nas na wsi nie. W Trzciance jest odpust w kościele, a miasto zawsze też robi na stadionie nad jeziorem.</p> <p><i>Jakieś wianki tam się puszcza?</i></p> <p>047: Tak, tak. Jak to mówią zawsze, „noc weneryczna”, tak powiadali, mówili. (...) wszystko razem. Jeszcze za młodu jak chodziłem, to pamiętam że piwsko to się lało beczkami, o Boże! Co tam się działo! Ale później komuna, proszę ciebie, to pilnowała.</p>

22	MB Zielnej	<p><i>A na Matki Boskiej Zielnej? Bo pani już wspomniała, że chodzi się z ziołami.</i></p> <p>048: Mhm.</p> <p><i>Jakie to są zioła?</i></p> <p>048: No zebrane gdzieś tam na łące, czy w polu.</p> <p><i>I co wchodzi w skład takiego bukietu?</i></p> <p>048: No ja to nawet nie znam się na tych ziołach, ale jeszcze owoce też.</p>
23	MB Siewnej	<p><i>Czy odbywa się to święto tutaj?</i></p> <p>048: To już mało kto, też to zboże przynosi tutaj.</p> <p><i>Czyli już tego nie ma?</i></p> <p>048: To znaczy ksiądz pyta kto ma i święci, nie?</p> <p><i>A co potem z takim zbożem się dzieje?</i></p> <p>047: W siewnik i rozsiewają.</p> <p>048: Sieją.</p> <p>047: Ale my zboża nie mamy, tak, że tylko rolnicy.</p>
24	Dzień Wszystkich Świętych/Dzień Zaduszny	<p><i>Dokąd się jeździ na Wszystkich Świętych, bo tutaj nie ma cmentarza?</i></p> <p>047: Do Trzcianki, cmentarz komunalny. To znaczy drugi już jest na wykończeniu, zostało mało już, to był parafialny.</p> <p>048: I dużo też poprzemosiło na ten komunalny, nowy cmentarz. Tam było też dużo tureckich grobów.</p> <p><i>Tak? Jest tutaj mniejszość turecka?</i></p> <p>047: No było, było sporo.</p> <p>048: Są rodziny, ale aż tak dużo, to chyba nie. U nas nikt we wsi.</p> <p><i>I odwiedza się oczywiście groby, sprząta się?</i></p> <p>048: Tak, przed.</p> <p><i>Msza święta jest na cmentarzu, czy w kościele?</i></p> <p>048: Nie, nie, nie. Na cmentarzu jest kaplica, a we Wszystkich Świętych to jest zawsze nagłośnienie i ołtarz zrobione, i na zewnątrz jest msza święta odprawiana. Głośniki są, tak że słyhać wszędzie. Wczytywane są wypominki przed mszą. Można grób poświęcić jak ktoś świeżo pochowany, to ksiądz chodzi i święci. I co jeszcze?</p> <p><i>Czym stroi się groby?</i></p> <p>047: Chryzantemami.</p> <p>048: No to też się zmienia, teraz to sztuczne stroiki, znicze.</p>

		<p><i>A świerkiem? Bo to chyba takie charakterystyczne tu?</i></p> <p>048: No też. Jak mróz jest.</p> <p>047: I jak jest miejsce na grobie, bo jak masz stałą płytę, to no.</p> <p>048: My też zawsze przykrywaliśmy świerkiem, bo to kwiaty już przekwitły. Bratki się sadziło wiosną, a jesienią się przykrywało świerkiem.</p> <p>CMENTARZ NIEMIECKI</p> <p>047: A ten cmentarz u nas, to co to był?</p> <p>048: Niemiecki. Tam jest ogrodzone jeszcze.</p> <p>047: Ja tam dawno nie byłem.</p> <p>048: Rozkradli.</p> <p>047: Rozkradli no ten kamień, ale wiem, że tam były dwa albo trzy groby ogrodzone takim ładnym kutym tym...</p> <p>048: I siatką to było ogrodzone wszystko. Jak byłem mała, to chodziłyśmy tam konwalie zrywać, bo tam rosły. To tam pamiętam, były te groby, ale teraz to nie wiem.</p>
25	Inne tradycyjne wydarzenia doroczne (cykliczne) istotne dla informatora	Brak informacji
Tradycyjne obrzędy rodzinne i okolicznościowe		
1	Narodziny i chrzest	<p>047: Koniecznie czerwona kokardka musi być zawiązana na ręce. Tasiemka.</p> <p>048: W wózku, czy tam w łódeczku.</p> <p><i>I przed czym to miało chronić?</i></p> <p>048: Przed urokami, czy ten.</p> <p><i>A kto rzucał takie uroki?</i></p> <p>047: No właśnie nie wiadomo. Nie jesteśmy w stanie odpowiedzieć dokładnie. Ktoś przyjdzie w odwiedziny, źle spojrzal, to gdzieś tam dziecku mogło być.</p> <p>048: Czy kolki później miało... Uważałam na to, mama nas zawsze przestrzegała.</p>
2	Ślub i wesele	<p>WESELE</p> <p><i>Czy odbywają się jakieś zabawy weselne jeszcze na sali?</i></p> <p>047: To znaczy ostatnio nie było ślubów. Ale jak były jakieś śluby na terenie wioski, to na sali robią tę uroczystość. My też</p>

		<p>mieliśmy.</p> <p>048: Niektórzy wolą gdzieś wynająć.</p> <p>047: Dokładnie – mieć spokój i zapłacić, nie?</p> <p>048: Inni tam sami sobie organizują, wszystko zależy od tego na ile osób i jak majątni. I tak dalej.</p> <p>047: W Trzciance są lokale, ale trzeba zamawiać wcześniej.</p> <p>POLTER</p> <p><i>A czy organizuje się jeszcze polter?</i></p> <p>047: No jak to szkła nie tłuką?</p> <p>048: Aha! To chodzi o to, ja nie wiedziałam, że tak to się nazywa.</p> <p>047: No zawsze było! Ostatnio, czekaj, u kogo było wesele? Coś słyszałem, że natłukli szkła, że głowa boli. Że musieli cały dzień sprzątać. Ale nie powiem naprawdę u kogo, ale na pewno ta tradycja cały czas istnieje.</p> <p><i>A kiedy się to organizuje?</i></p> <p>047: Zazwyczaj dzień przed ślubem.</p> <p><i>Bo ja słyszałem, że ludzie to przenoszą na tydzień przed ślubem, bo potem ludzie się popiją, czy są niewyspani na ślubie...</i></p> <p>047: No, to tak nie ten, to co mówię, jak słyszałem, to dzień wcześniej, dokładnie.</p> <p><i>A dlaczego się tłucze to szkło?</i></p> <p>047, 048: Na szczęście!</p> <p>047: Jedni mówią, że jak kryształ zbijesz to nieszczęście, a tu z kolei szczęście.</p> <p>048: Jak się jedna w Runowie za mąż wydawała, to tam u niej, u młodej tłukli. I całe szczęście, że przynieśli w workach to szkło, żeby nie musieć potem sprzątać, a i tak siedzieli całą noc. Młodzi powinni sprzątać, żeby się uczyli już od razu pracy i ten.</p> <p>WESELE</p> <p><i>A czy wesele przebiega jeszcze w tradycyjny sposób?</i></p> <p>048: Oczepiny są! Są, są! To się utrzymuje.</p> <p>047: Choć teraz trudno powiedzieć, bo nie chodzimy teraz na wesela. Ale to, co słyhać to oczepiny są, konkursy przy tym śmieszne też, jakieś po nogach poznają, czy to pani czy pan, czy młody, czy stary.</p>
3	Śmierć i pogrzeb	<p>047: Odmawiany jest różaniec. Się zbierają wszyscy – kiedyś było tak, że w domu umarłego, a teraz od razu zabierają na cmentarz do tej kaplicy i tam przeważnie wszyscy jadą i tam</p>

		<p>odmawiają różaniec. Wszystkie te dni do pogrzebu, o określonej godzinie się wszyscy zbierają. Ale jak moja mama zmarła, to akurat taki mróz był, to sąsiadki powiedziały, że do kaplicy nie jadą, to u nas w domu. Zrobiłam wtedy kawę, ciasto, pomodliliśmy się.</p> <p><i>A jakieś starsze zwyczaje? Zasłanianie luster?</i></p> <p>048: Tak, tata jak leżał w domu. Bo mamę zabrali do Trzcianki, a tata leżał, ale to ile? 20 lat temu? To ja też nie wiedziałam, pani S. mówi: „weź pozasłaniaj lustra, żeby się zmarły nie przeglądał”, a ja nawet nie wiedziałam, że ten. (...) No i gromnicę się stawiało obok zmarłego. A tata tu, tu była w kościele msza.</p> <p>047: Tak tu była msza, zgadza się. Przecież tu nie mogliśmy wyjść z tatą i oknem żeśmy wyciągali.</p> <p><i>Czy jest wtedy jakiś kondukt pogrzebowy?</i></p> <p>048: Tak, do kościoła nieśli, bo to bliźniutko, a później jak to było? Do Trzcianki.</p> <p>047: No samochodem, bo był samochód z MPGK. Bo teraz to od razu do kaplicy, jest msza, i potem pracownicy cementarza mają wózek, no. Tylko z alejki do miejsca głównego niosą.</p>
4	Inne zjawiska	<p>DARCIE PIERZA</p> <p>047: Kiedyś pamiętam, jak ja się tu przeprowadziłem [1997 rok – przyp. Bad], te pierzawki! Kobiety przychodziły z tej kuchni tutaj i darły pierze. Ale tu było z 10-15 kobiet, przy czym herbata i kawa, czy jakieś ciasto zawsze było, to było fajne, nie? I pośpiewały, i pogadały, i powyrywały to pierze, i było zrobione, nie? I tak po kolei chodziły, bo to każdy wtedy trzymał, gęsi, kaczki. Teraz to mało kto</p> <p>048: I mało kto ma kołdry i pierzyny z tego, nie? Teraz gotowe hipoalergiczne.</p> <p>047: Ale to powiedzmy było, taka tradycja, kultywowanie tej kultury, nie? I było fajnie nie, ale co z tego, młode się nie rwą do tego, kobiety starsze poumierały prawie wszystkie. Pierzawkę robiły, a zostało ich chyba pięć: B., S., M.... i to wszystko! To było takie fajne właśnie!</p> <p>IMIENINY</p> <p>048: Jak ja byłam mała i ktoś miał imieniny, to odwiedzaliśmy się. Z tatą przeważnie chodziłam, bo mama praktycznie z domu nie wychodziła, odwiedzać takich sąsiadów, co tam z nimi</p>

		<p>lepiej żyliśmy. To jak oni mieli imieniny, to jeszcze się chodziło z kartkami, z kwiatkiem i życzenia składałam, i dostawałam, np. 5 złotych, nie? Czy ile to było wtedy, już nie pamiętam. Taki był zwyczaj. Helena, Zofia, to takie popularne było, Józefa! Józefów było dużo, to kto więcej Józefów obkoczył, ten zebrał więcej pieniędzy. No tak było.</p> <p>INNE</p> <p>048: Dzień Matki był obchodzony, Dzień Babci – to zawsze! A teraz jak szkoły nie ma, to nic.</p> <p>047: Dwa lata temu to nawet na sali był Dzień Matki, nie?</p>
Zespoły i tradycje folklorystyczne, śpiewacze, muzyczne, w tym: przeglądy i festiwale oraz twórcy słowa		<p>048: Jest chór parafialny przy kościele, od nas ze wsi też są.</p> <p>047: Ale przecież to nie jest żaden tam, ten.</p> <p>048: I potem jest ten <i>choira passionata</i> [ale to z Rychlika – przyp. bad.]</p>
Tradycje kulinarne, w tym: produkt regionalny i lokalny, potrawy świąteczne, przepisy		Brak informacji
III. Tradycje rękodzielnicze		
Tradycje wytwórczości rękodzielniczej, sztuki ludowej oraz artystów nieprofesjonalnych		<p>047: We wsi?</p> <p>048: U nas nie... Aha! M. jest, ona tak ładnie szydełkuje i wyszywa, pięknie! W., o! Ona jajka robi, obrazy Świętej Rodziny krzyżykiem haftowane, piękne.</p>
IV. Przejawy religijności tradycyjnej		
1	Kapliczki i krzyże w miejscowości (okoliczności powstania, rok fundacji, fundatorzy)	<p>KRZYŻ KOŁO STĘPNIAKÓW <i>Czy przy tym krzyżu koło pani Stępniać odprawia się jeszcze majowe?</i></p> <p>048: Nie, nie, tylko w kościele. <i>Kto opiekuje się tym krzyżem?</i></p> <p>047: A to różnie pani Stępniaćkowa, pani Bednarkowa.</p> <p>048: Ci, co blisko mieszkają.</p> <p>KAPLICZKI PRYWATNE:</p> <p>FIGURKA U JOLI NOWAK</p> <p>FIGURKA U GIENI BEDNAREK</p> <p>FIGURKA PRZY KOŚCIELE</p> <p>MATKA BOSKA Z LA SALETTE (ufundowana w 1999 r.)</p>

2	Miejsca cudowne (święte drzewa, gaje, źródelka)	Brak.
3	Święte figury, obrazy, rzeźby	Brak informacji
4	Miejsca kultu religijnego	Brak informacji
5	Lokalne tradycje pielgrzymowania	047: Do Częstochowy, do Skrzatusza, do Lichenia. Jest [w Lubaszu], ale to tak blisko, że tam kto chce to sam, a takich pielgrzymek to nie. Do Skrzatusza to zawsze młodzi – gimnazjaliści i licealiści.
6	Lokalne odpusty	29. 06 – Piotra i Pawła

V. Lokalne uroczystości i obchody świeckie

1	Dożynki	<p><i>Czy organizowane są we wsi dożynki?</i></p> <p>048: Teraz już nie, kiedyś były organizowane co roku, teraz już są tylko gminne i powiatowe. A gminne są różnie, w Trzciance, w Siedlisku, teraz mają być w Nowej Wsi.</p> <p><i>Kiedy są zazwyczaj organizowane?</i></p> <p>047: We wrześniu, początek września, dokładnie ósmego mamy w tym roku.</p> <p><i>A jak wyglądają takie dożynki?</i></p> <p>047: No jest starosta i starościna.</p> <p>048: Zaczynamy od mszy świętej. Bo kiedyś tego nie było [komuna – przyp. bad.]</p> <p>048: Jest korowód wieńców dożynkowych, nie? Przyjeżdża korowód, potem msza, jest poświęcenie chleba przy tym. Przemówienia, to wszystko inne pierdoły, stoiska, zamki dla dzieci, piekarnie swoje wyroby pokazują. Stoisko jest powiedzmy Bochenek [producent pieczywa z Trzcianki – przyp. bad.], z piekarni Rogalik, swoje wyroby pokazują, stawiają smalec przetopiony.</p> <p>048: Ci nasi piekarze konkursy wygrywają, nawet ogólnopolskie! Czy Paszko wyroby.</p> <p><i>A kto robi te wieńce dożynkowe?</i></p> <p>047: Koło gospodyń, ludzie powiedzmy się zbierają, jakiś projekt sobie robią, stelaż.</p> <p>048: [Te zboża] wcześniej ścinamy.</p>
---	---------	--

		<p>047: One są z czerwca suszone. <i>A co jest jeszcze w takim wieńcu?</i></p> <p>048: Kwiaty, owoce.</p> <p>047: Teraz owoców już nie można – do konkursu same zboża, w tej chwili zmieniony jest regulamin. <i>Kto ustala takie zasady? Bo to jest ciekawe...</i></p> <p>048: Gmina, jak są dożynki gminne. Tylko teraz coraz gorzej ze zbożem, bo kukurydzę sieją.</p> <p>047: Zboża coraz mniej. Nie opłaca się, a jak sieją proso, to dostają dwa razy dopłatę i jeszcze mają z plonu.</p>
2	Dni gminy/wsi	<p>DNI WSI</p> <p>048: To się nie doczekamy, jak ludzie sami sobie nie zorganizują, to oni już w ogóle zapominają o terenach wsi.</p> <p>DNI GMINY [w Trzciance]</p> <p>WAMPIRIADA [w Trzciance nad jeziorem]</p>
3	Lokalne festyny	<p>047: Raz do roku mamy festyn, on jest taki tam organizowany przez radę sołecką.</p> <p>048: Albo straż czasem organizuje.</p> <p>047: Straż nie organizuje, a, nie gadaj tam.</p> <p>048: No kiedyś było, parę lat temu.</p>
4	Inne (np. organizowane przez szkoły, KGW, Domy Ludowe, Ośrodki Kultury)	<p>KOŁO GOSPODYŃ WIEJSKICH</p> <p>047: No na papierze jest, pani B. będzie jutro, będzie mógł pan z nią porozmawiać. Bo to ona była przewodniczącą, a teraz kto jest?</p> <p>048: A bo ja wiem, czy w ogóle ktoś jest?</p> <p>047: No jak? Jak jest wypożyczalnia naczyń, to musi ktoś być.</p> <p>048: Nie wiem, ja nie należę.</p>